

Elementi pop-arta u oblikovanju modne kolekcije

Kuzmanić, Tihana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:722471>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

ELEMENTI POP ARTA U OBLIKOVANJU MODNE KOLEKCIJE

Tihana Kuzmanić

Zagreb, kolovoz 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD
ELEMENTI POP ARTA U OBLIKOVANJU MODNE KOLEKCIJE

Mentor: doc. art. Josipa Štefanec

Student: Tihana Kuzmanić

Zagreb, kolovoz 2022.

UNIVERSITY OF ZAGREB

FACULTY OF FASHION TECHNOLOGY

TEXTILE AND FASHION DESIGN

FINAL PAPER

ELEMENTS OF POP ART IN THE DESIGN OF A FASHION COLLECTION

Mentor: doc. art. Josipa Štefanec

Tihana Kuzmanić

Zagreb, August 2022.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu

Tekstilno-tehnološki fakultet

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 40

Broj slika: 24

Broj likovnih ostvarenja: 22

Broj literaturnih izvora: 16

ČLANOVI POVJERENSTVA: Doc.dr.sc. Renata Hrženjak

Doc.art. Josipa Štefanec

Doc.art. Lea Popinjač

Doc.art. Ivana Mrčela

DATUM PREDAJE:

DATUM OBRANE:

SAŽETAK

Ovaj rad obuhvaća povijesni pregled pop art pokreta koji je revolucionarno promijenio pogled na svijet nakon ratnih zbivanja Drugog svjetskog rata. Nakon depresije, potištenosti i straha, pioniri pop arta započinju s novim stilom koji unosi vedrinu i optimizam ljudima koji su propatili ratne strahote. Najvažniji umjetnici pop art pokreta mijenjaju pravac umjetnosti s apstraktnog ekspresionizma na duhoviti, komercijalni i primamljiv način unoseći u svoje slike, skulpture, instalacije jarke boje, motive reklama, stripa i filmova, donoseći novu figuraciju. Centar umjetničkih zbivanja 50-ih i 60-ih godina postaje New York u čijim se ateljeima i studijima okuplja umjetnička krema tog vremena. Na taj način popularna umjetnost postaje dio visoke umjetnosti. Pop art pokret ulazi u sve sfere kreativnog izražavanja, uključujući dizajn, film, kazalište i mnoge druge.

Ključne riječi: Pop art, umjetnost, boje, New York, dizajn, uzorak

SUMMARY

This paper includes a historical overview of the pop art movement that revolutionized the world view after the events of the WWII. After depression, grief and fear, the pioneers of pop art start with a new style that brings cheerfulness and optimism to people who suffered the horrors of war. The most important artists of the pop art movement change the direction of art with abstract expressionism in a witty, commercial, and tempting way, bringing into their paintings, sculptures, installations brightly colored motifs of advertisements, comics and films, bringing new figuration. The center of artistic events in the 50s and 60s became New York, in whose studios the artistic society of that time gathered. In this way, popular art becomes part of high art. The pop art movement enters all spheres of creative expression, including design, film, theater, and many others.

Key words: Pop art, art, colors, New York, design, pattern

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pop art u Americi	2
2.1. Andy Warhol.....	2
2.2. Roy Lichtenstein.....	5
2.3. Keith Haring.....	9
2.4. Claes Oldenburg.....	10
3. Pop art u Velikoj Britaniji	12
3.1. Eduardo Paolozzi.....	13
3.2. Richard Hamilton	15
4. Pop art umjetnost širom svijeta	17
4.1. Yayoi Kusama.....	17
4.2. Takashi Murakami.....	18
4.3. Romero Britto.....	20
5. Pop art i moda	21
6. Vlastita kolekcija inspirirana pop artom	25
7. Zaključak.....	37
8. Literatura.....	38
9. Popis slika:.....	40

1. Uvod

Pop art je umjetnički pokret nastao pedesetih godina dvadesetog stoljeća u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama, a šezdesetih je postao vodeći stil u umjetnosti. Grupa avangardnih umjetnika, pisaca i arhitekata u Londonu, uključujući umjetnika Eduarda Paolozzija, osnovali su Neovisnu grupu koja je bila preteča pop art pokreta. Eduardo Paolozzi je 1952. godine grupi prezentirao svoju kolekciju američkih stripova, naslovnica časopisa i grafika koje su predstavljale američku popularnu kulturu. Inspirirani Paolozzijevim materijalima, skupina nezavisnih je htjela stvoriti umjetnost koja je dostupna svakom pojedincu. Nakon apstraktnog ekspresionizma koji je prevladavao četrdesetim i pedesetim godinama, pop art je vratio figurativnu umjetnost. [1] Umjetnici pop arta koristili su elemente popularne kulture u svojim djelima, preuzimajući motive iz stripova, filmskih časopisa, televizije, reklama itd. Na taj način svakodnevni uporabni predmeti su postali objekti umjetničkog izražavanja. Pop art pokret je imao svoj cilj da sjedini visoku umjetnost i jednostavnost svakodnevnice. Umjetnici koji su označili ovaj period su Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Keith Haring, Richard Hamilton, Romero Britto, David Hockney, Claes Oldenburg, Yayoi Kusama i mnogi drugi.

2. Pop art u Americi

Američki pop art se javlja nekoliko godina nakon prve pojave u Velikoj Britaniji. Pop art se u Americi razvio početkom šezdesetih godina, posebno u New Yorku. Američki pop art je potekao kao proizvod marketinga. Ton umjetničkih djela američkih umjetnika je bio ozbiljan i dramatičan, dok se britanski pop art usredotočio na humor i parodiju. Preteča umjetnicima pop arta bio je slikar Stuart Davis koji je već u četrdesetim godinama koristio uporabne predmete u svojim umjetničkim djelima kao što su ventilator, gumene rukavice, miješalica za jaja itd. Na taj način je donio mnoge elemente koji se danas smatraju tipičnim pop artom. [3]

2.1. Andy Warhol

Andy Warhol, rođen kao Andrew Warhola, bio je vodeći američki pop art umjetnik, filmski redatelj i producent, te se čak bavio i modom. Još kao dijete, otkrio je u sebi talent za crtanjem i veliku ljubav prema umjetnosti. 1949. godine Warhol se doselio u New York nakon što je diplomirao na studiju dizajna u Pittsburghu. [4] Tu započinje svoju karijeru kao ilustrator za svjetske modne časopise kao što su Harper's Bazaar, Vogue i Vanity Fair, a surađivao je i sa velikim modnim dizajnerima kao što je Christian Dior. To isprva znači rad na oglasima, reklamama u novinama, a zatim i na uređenjima izloga. Warhol je tvrdio da je moda umjetnost. Za njegov prvi najveći uspjeh kojim se probio u svijet poznatih pop art umjetnika je zaslužno njegovo omiljeno jelo – konzerva *Campbell's soup* juhe. (Slika 1.) U umjetničkoj galeriji u New Yorku izložio je 32 slike konzerve Campbell juhe različitih okusa i s tim ušao u svijet čuvenog pop arta. To je bila njegova prva samostalna izložba jer se, osim u svijetu reklamiranja i ilustracija, htio dokazati i kao pravi likovni umjetnik. Svaka slika je bila napravljena detaljno i ručno na konvencionalni način, ali Warhol je to naslikao da izgleda kao print. [4] Na početku, većina javnosti i kritičara nije dobro primila njegov novi stil. Nakon što su kritičari bili šokirani i iznenađeni, počeli su shvaćati ironiju i humor Warhola i njegovih likovnih djela. Tu je Andy Warhol napravio prekretnicu u umjetnosti prekinuvši dominaciju apstraktnog ekspresionizma. Nedugo nakon toga, Warholov stil je postao prepoznatljiv u umjetničkom krugu New Yorka i Sjedinjenih Američkih Država, a uskoro i cijelog svijeta. Nakon Campbellovih juha, Warhol

je počeo proizvoditi slike na drugačiji način. Koristio je metodu sitotiska i na taj način je dobio svoj klasični stil u kojem je repetitivom stvarao, najčešće portrete, poznatih osoba kao što su Marilyn Monroe (Slika 2.), Mao Zedong, Elizabeth Taylor i drugih. Koristio se čistim, uglavnom tercijskim, bojama kako bi postigao taj prepoznatljivi 'pop' efekt. On se vodio načelom da u životu, kao i u umjetnosti ne treba postojati selekcija i kako sve može biti lijepo i umjetnički motiv. Tako je sve svoje korištene motive, bilo to konzerva juhe, boca Coca-Cole, novčanica ili voće, multiplicirao stotine puta i na taj način im dao na važnosti i vrijednosti. Na taj način su svi obični i banalni motivi postali značajni upravo na temelju cijele ironije koju je Warhol u svojem stvaralaštvu ponudio javnosti. Prilagođavao se svjetskom sistemu masovne kulture i zato je koristio motive koji su bili poznati širokom spektru potrošača. Warhol je stvarao u svojem studiju, poznatijem kao *The Factory*, gdje se odvijalo njegovo stvaralaštvo, ali i okupljala umjetnička scena New Yorka. *The Factory* je bio poznat i kao mjesto gdje su se održavale zabave za umjetnike, glazbenike i poznate osobe u šezdesetim godinama. Warhol je u svom ateljeu, osim printova, stvarao i filmove, skulpture, pa čak i haljine. Njegova poznata rečenica kaže da mu je draže objesiti haljinu na zid nego umjetničku sliku, što govori o njegovoj velikoj ljubavi prema modi i modnom dizajnu. Nešto prije svoje smrti 1987. godine, napravio je niz autoportreta koji su bili prekriveni maskirnim vojnim uzorkom raznih boja (Slika 3.). Autoportret, koji se u umjetnosti tumači tradicionalno kao izraz ogoljenja sebe pred publikom, Warhol je istovremeno htio dočarati svoju ranjivu i skrivenu prirodu, premda je stalno bio izložen javnosti.

Slika 1. Campbell's soup, Andy Warhol

Slika 2. Marilyn Monroe, Andy Warhol

Slika 3. Camouflage Self-Portrait, Andy Warhol

2.2. Roy Lichtenstein

Roy Lichtenstein, američki slikar i umjetnik rođen 1923. godine u New Yorku, bio je jedan od osnivača Pop art pokreta. Postao je slavan zahvaljujući svojim slikama koje su bile reprodukcije strip prizora u velikom formatu. Inspirirao se reklamama i stripovima koje je reproducirao slikarskom tehnikom u velikim formatima, sa svojim doživljajem stvarnosti. Tako je stvorio svoj prepoznatljivi rukopis i stil pop arta. Počeo je slikati u 1961. godini koristeći crtane likove iz animiranih filmova, poput Mickey Mousea, kao motive u svojim djelima. U to vrijeme nije bio uspješan i većinu svojih slika je uništio. Njegova prvo uspješno djelo, *Look Mickey*, je bila slika scene iz dječje knjige *Donald Duck: Lost and Found* (Slika 4.). Suptilno je promijenio original korištenjem primarnih boja imitirajući printani medij uz pomoć metode *Ben Day* točkanja koje se postiže u procesu printanja korištenih u proizvodnji jeftinih stripova i časopisa. [5]

Slika 4. Look Mickey, Roy Lichtenstein

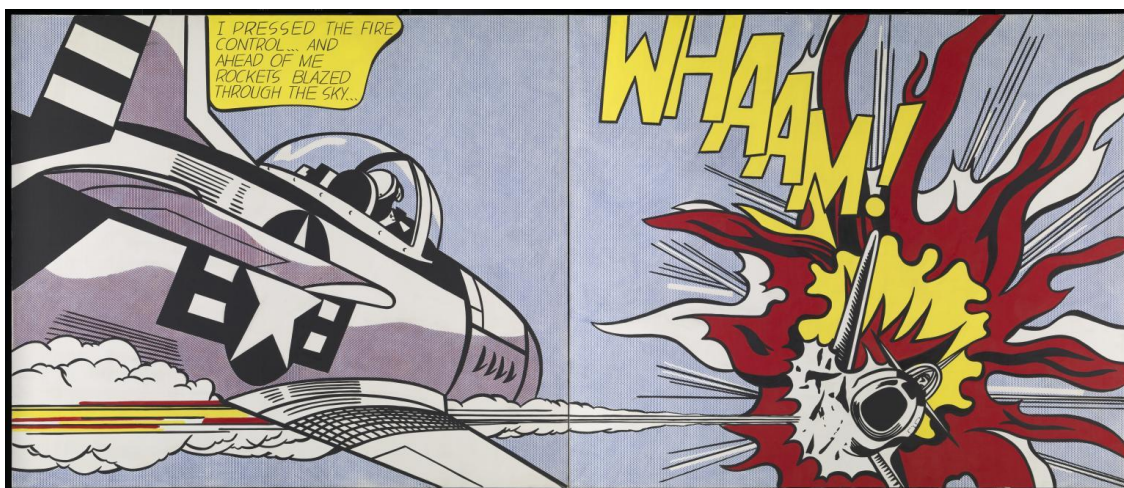
Leo Castelli je prvi podržao njegov rad organizirajući njegovu prvu izložbu u New Yorku koja se rasprodala već prije samog otvaranja. U početku je isključivo koristio motive iz stripova i animiranih filmova, a zatim je pronašao i druge inspiracije. Uporaba *Ben Day Dots* točkica je bio zaštitni znak Roya Lichtensteina koji je koristio kroz njegovo cijelo stvaralaštvo. *Ben Day Dots*, metoda koja je dobila ime po Benjaminu Dayu, je bila tehnika koju je Lichtenstein koristio kako bi postigao gradaciju sjenčanja uz pomoć gušće ili rjeđe raspoređenih točkica na platnu. Njegov stil se izravno suprotstavljao apstraktnom ekspresionizmu, te kao i prvi radovi Andyja Warhola, izaziva šok i iznenađenost kritičara i publike. U to vrijeme je apstraktni ekspresionizam bio oličenje visoke umjetnosti uz individualizirane osjećaje umjetnika koji su spontano i ekspresivno prenošeni na platno. Tu je pop art uz Lichtensteinove čiste linije i

zasićene primarne boje figurativnih motiva kontrirao svemu što se do tada cijeno kao visoka umjetnost. Jedna od intrigantnih slika Roya Lichtensteina iz 1961. godine nosi naziv *I Can See the Whole Room...and There's Nobody in It!*. Ona prikazuje lice čovjeka koji viri kroz špijunku i komentira da ne vidi nikoga u prostoriji. Na taj način subjekt slike ironizira i satirično reagira na publiku na koju gleda u galeriji.

Slika 5. *I Can See the Whole Room... and There's Nobody in It!*, Roy Lichtenstein

Autoportret iz 1978. prikazuje umjetnika kao osobu koja umjesto glave ima ogledalo i na taj način ironizira sam sebe. *Whaam!* (Slika 6.) je diptih iz 1963. godine koje je jedno od njegovih najpoznatijih umjetničkih djela, i među najpoznatijim pop art djelima uopće. Lijevo platno prikazuje vojni avion koji ispaljuje raketu te na desnom platnu pogađa drugi avion koji je eksplodirao u plamenu. Lichtenstein je svoj primarni izvor, scenu iz stripa, prezentirao kao diptih koji je pomogao u banaliziranju samog ratnog prizora uz pomoć njegovog pojednostavljenog stila i jarkih čistih boja.

Slika 6. Whaam!, Roy Lichtenstein

Još jedna od njegovih najpoznatijih djela je bila slika s nazivom *Drowning Girl* (Slika 7.) iz 1964. godine. Ona prikazuje djevojku preuzetu kao detalj iz romantičnog stripa koji je ilustrirao Tony Abruzzo. U Abruzzovom originalu, djevojčin mladić se pokazuje u pozadini držeći se za prevrnuti čamac, dok djevojka koja se utapa tuguje u prvom planu. Lichtenstein je u svojoj verziji prenio samo kadar u kojem je djevojka i izmijenio je oblačić s tekstom. Uspio je prenijeti emociju djevojke koja se nalazi u tragičnoj situaciji. Njegovi često korišteni motivi su upravo žene koje su postavljene u određeni emotivni kontekst.

Slika 7. Drowning Girl, Roy Lichtenstein

1965. godine Lichtenstein je napravio kolekciju slika koje su prikazivale uvećani potez kista. Ta kolekcija je bila izravni komentar na apstraktni ekspresionizam. Potez kista koji je poseban u slikarskom rukopisu svakog slikara konvencionalnog slikarstva ovdje postaje ikona depersonaliziranog poteza koji ironično odgovara na apstraktni ekspresionizam. Također, nakon serije slika Roy Lichtenstein se proslavio i sa skulpturom istog motiva (Slika 8.). [6] U zreom stvaralačkom periodu umjetnik se poigravao s djelima koja su ušle u povijest umjetnosti, kao što su djela Picassa, Van Gogha, Matissea, Duchampa i drugih. Njih je također obrađivao u pop art maniri. Njegov cilj je bio poigrati se s djelima visoke umjetnosti i približiti ih široj publici. Posebnost Lichtensteinovog stvaralaštva jest u tome što je uspio povezati apstrakciju i figuraciju, stvarnost i maštu, visoku umjetnost i pop kulturu. Roy Lichtenstein je koncepcionalni umjetnik koji je osnovao svoj osobni vizualni jezik. Nakon ispunjenog i kreativnog života, Roy Lichtenstein je umro od upale pluća u New Yorku 1997. godine.

Slika 8. Brushstroke, Roy Lichtenstein

2.3. Keith Haring

Keith Haring rodio se 1958. godine u Pennsylvaniji i proslavio se kao pop art umjetnik sa svojim ilustracijama. Kao dijete je razvio ljubav prema crtanju, a otac ga je podučavao osnovnim crtačkim tehnikama. Bio je fasciniran popularnom kulturom kao što su Dr. Seuss i Walt Disney. Haring se 1978. godine preselio u New York, gdje je počeo pohađati školu vizualnih umjetnosti. U New Yorku je pronašao ljubav prema onoj umjetnosti koja se ne nalazi u muzejima i galerijama, nego onoj koja se može vidjeti na ulicama, u pothodnicima i podzemnim željeznicama. Upoznao je mnoge umjetnike poput Kennyja Scharfa i Jean-Michel Basquiata, kao i muzičare, i slikare grafita, te su ga svi inspirirali kao umjetnika. Keith Haring je razvio svoj izričito specifičan rukopis koji se uvijek može izdvojiti od drugih umjetnika. Kao učenik je eksperimentirao s performansima, videozapisima, instalacijama i kolažem, ali je uvijek imaju jaku povezanost sa svojim linijskim crtanjem. U 1980. godini Haring je, prolazeći kroz podzemne željeznice, počeo primjećivati prazne oglasne ploče koje su imale crnu matiranu površinu. Tu je dobio ideju povezati svoju umjetnost sa što više publike. Uzeo je bijelu kedu i počeo je ocrtavati oglasne ploče koje su krasile podzemne željeznice. Između 1980. i 1985. godine, Haring je nacrtao stotine i stotine takozvanih javnih crteža u brzim ritmičnim linijama. Putnici New Yorka su počeli zamjećivati njegove radove, te je tako u razdoblju od 1980. do 1989. godine Haring postao svjetski poznat. U tom razdoblju je sudjelovao u mnogim izložbama, kako u grupnima, tako i u samostalnim. Radio je i na mnogim projektima, od animacije za billboard na Times Squareu, dizajniranja setova za kazališta, kampanje za *Absolut* vodku, i ocrtavao je murale diljem svijeta. Koristio se stiliziranim oblicima i siluetama, a za njega su bile specifične i jarke, tople i vibrantne boje. Keith Haring, je umro od AIDS-a 1990. godine u 31. godini u New Yorku.

Slika 9. Keith Haring u 1984.

2.4. Claes Oldenburg

Claes Oldenburg je bio američki umjetnik, porijeklom iz Švedske, koji se rodio 1929. godine u Stockholmu. Mladost je proveo u Sjedinjenim Američkim Državama, Švedskoj i Norveškoj zato što se njegov otac radi posla morao često seliti. 1956. godine se preselio u New York gdje je volio promatrati i proučavati elemente izloga, grafita, reklama, pa čak i smeća. Bavio se raznim vrstama umjetnosti inspiriran New Yorkom i tadašnjim stilom života, ali ipak, Oldenburg je bio najpoznatiji po svojim trodimenzionalnim, enormno uvećanim, skulpturama koje su predstavljale predmete iz svakodnevnog života kao što su bejzbol palica, telefon, kolači, hamburger, badmintonska loptica i prženi krumpirići. Dio njegovih tvorevina su bile takozvane „meke skulpture“ koje su bile izrađene od različitih materijala poput kapoka, koji je u to vrijeme bio korišten za punjenje namještaja, i pjenaste gume. 1977. godine se Oldenburg vjenčao sa Coosje van Bruggen, te su od tada zajedno počeli raditi na raznim skulpturama koje ulaze u opus njihovih najpoznatijih umjetničkih projekata. Neka od njihovih najpoznatijih djela su *Spoonbridge and Cherry* (Slika 10.) u Minneapolis Sculpture Gardenu, *Clothespin* u Philadelphiji, *Cupid's Span* u San Franciscu, *Shuttlecocks* u Donald J. Hall Sculpture Parku i mnoga druga. Oldenburg i van Bruggen su nastavili stvarati i u dvadesetprvom stoljeću radeći

razne skulpture uključujući i tzv. *Dropped Cone* (Slika 11.), sladoled u kornetu koji je bio postavljen na vrhu trgovačkog centra 2001. godine u Cologneu u Njemačkoj. Zadnja kolaboracija Oldenburga i njegove žene Coosje van Bruggen, prije njene smrti, su bili *Tumbling Tacks* (Slika 12.), kotrljajući čavlići u Norveškoj 2009. godine. U 2011. godini je Oldenburg imao svoju prvu samostalnu skulpturu nakon 30 godina koji se zvao *Paint Torch*, i nalazio se u Philadelphiji. Nakon toga se posvetio manjim projektima kao što je fotografija. Claes Oldenburg je preminuo 18. srpnja 2022. godine u New Yorku u 93. godini života.

Slika 10. Spoonbridge and Cherry, Claes Oldenburg

Slika 11. Dropped Cone, Claes Oldenburg

Slika 12. Tumbling Tacks, Claes Oldenburg

3. Pop art u Velikoj Britaniji

Iako se termin pop art uobičajeno povezuje s njujorškim umjetnicima 1960-ih godina poput Andyja Warhola i Roya Lichtensteina, pop art pokret je zapravo potekao iz Velike Britanije desetljeće ranije. Tijekom oporavka od Drugog svjetskog rata, kada je vladala depresija i recesija, britanski umjetnici se okreću prema novom potrošačkom društvu koje se promoviralo u, za to vrijeme, naprednim Sjedinjenim Američkim Državama. Britanski pop art na neki način ironizira konzumerizam i materijalizam američke kulture i njenog oglašavanja. Neki od najpoznatijih britanskih pop art umjetnika su Richard Hamilton, Peter Blake, Eduardo Paolozzi, Ronald Brooks Kitaj i David Hockney.

3.1. Eduardo Paolozzi

Eduardo Paolozzi je bio škotski umjetnik poznat kao pionir pop arta. Rodio se 1924. godine u Edinburghu. Radio je skulpture i grafike s kojima se najviše proslavio. Kao dijete je volio tehniku kolaža te ga je to oblikovalo kao umjetnika u budućnosti. *Bunk!* je bila serija kolaža koju je Paolozzi napravio između 1947. i 1952. godine, za vrijeme svog studija u Londonu. Iskoristio je materijale iz njegove kolekcije reklama i fotografija iz časopisa što je skupljao godinama, te ih je kombinirao u svom stilu i tako davao novo značenje. To su bili radovi koji su se smatrali prototipom pop arta. U toj seriji radova se najviše istaknuo rad *Evadne in green dimension* (Slika 13.). To djelo je obuhvatilo isječke potrošačkih dobara, seks simbola i reklama hrane, koji su bili isječeni iz američkih časopisa i kombinirani i posloženi u dinamičnoj kompoziciji.

Slika 13. *Evadne in green dimension*, Eduardo Paolozzi

1952. godine se dogodio važni sastanak Grupe neovisnih gdje je baš Eduardo Paolozzi prvi pokazao mnogo njegovih slika, kolaža i materijala iz američkih časopisa u intelektualnom kontekstu pred velikom publikom. Publika se djelomično podsmjehivala Paolozzijevoj želji da njegove materijale tretiraju kao ozbiljnu umjetnost. Njegova umjetnost i ideje su se tek počeli cijeniti kasnije. Eduardo Paolozzi, osim svojim kolažima, proslavio se i sa svojim skulpturama koje su i danas krase Londonske ulice. Neke od poznatih skulptura su *Master of the Universe* (Slika 14.) iz 1989. godine koja predstavlja rekreaciju poznate slike Williama Blakea na kojoj je prikazan Isaac Newton. Tu je Paolozzi dočarao svoju ljubav prema tehnologiji i napretku predstavljajući Isaaca Newtona, velikog znanstvenika, sa šestarom u ruci, kao upravitelja svemira. Njegov umjetnički potpis se vidi u detaljima skulpture koje su bile izrađene u dijelovima i spojene u cjelinu.

Slika 14. Master of the Universe, Eduardo Paolozzi

Još jedna Paolozzijeva skulptura, izrađena 1999. godine, se nalazi na Royal Victoria pristaništu. Ona predstavlja rimskog boga Vulkana, boga vatre, kovača koji je stvarao oružje za bogove i heroje. Ta skulptura se tumači djelomično i kao autoportret koji inicira na Paolozzijeve moći da stvara. Paolozzi je napravio niz drugih skulptura kao što su: *A Maximis Ad Minima*, *Head of Invention*, *Suwasa*, *Trishula*, *Klasan*... Paolozzi je aktivno radio sve do svoje smrti 2005. godine u Londonu.

3.2. Richard Hamilton

Richard Hamilton se rodio u Londonu 1922. godine. On je bio jedan od začetnika pop arta u Velikoj Britaniji. Na prvom, već spomenutom, sastanku Neovisne grupe 1952. godine se fascinirao pop kolažima Eduarda Paolozzija, te je, uz Marcela Duchampa, on imao velik utjecaj na njegov stil i tadašnje stvaralaštvo. Nakon Drugog svjetskog rata i velike krize u Britaniji, Hamilton je volio proučavati novu urbanu potrošačku kulturu, a posebno pop kulturu Sjedinjenih Američkih Država koja je u to vrijeme bila u puno boljoj situaciji. Fascinirao se sa vremenom u kojem je živio i tehnologijom koja se ubrzano razvijala. Neovisna grupa je organizirala izložbu pod nazivom *This is Tomorrow* 1956. godine u Londonu gdje su se povezala umjetnost i popularna i komercijalna kultura. Za izložbu je Hamilton napravio rad pod nazivom *Just What is It That Makes Today's Homes So Different, so Appealing?*. (Slika 15.) U tom radu je umjetnik ukomponirao razne elemente poput muškarca, žene, hrane, povijesti, novina, kućanskih uređaja, automobila, stripova i tako dalje. Sve to su bili subjekti američkih časopisa te su oni bili ukomponirani u djelo kao simboli pop kulture i moderne tehnologije.

Slika 15. *Just What is It That Makes Today's Homes So Different, so Appealing?*,
Richard Hamilton

1965. godine Richard Hamilton je izradio sliku metodom sitotiska koja se zvala *My Marilyn* (Slika 16). Slike koje je pronašao u časopisu *Town* iz 1962. godine, nedugo nakon Marilynine smrti, upotrijebio je u svom djelu. To su bile Marilynine fotografije koje je fotografirao George Barris. Te fotografije je Marilyn sama komentirala koje su odgovarajuće za objaviti, a prekrižila je one koje su zahtijevale obrađivanje. Hamilton je kroz svoj rad prenio i emociju, kao i samokritičnost, nesretno preminule hollywoodske glumice. Jedno od njegovih značajnijih umjetničkih djela se zove *Swingeing London 67* (Slika 17.) iz 1967. godine. To djelo je nastalo kao reakcija na nemili događaj u Londonu u kojem su, u lisicama, pjevač grupe Rolling Stonesa, Mick Jagger i Robert Fraser, Hamiltonov trgovac umjetninama, privedeni radi posjedovanja i uporabe narkotika. Richard Hamilton je bio ogorčen zadržavanjem svojeg prijatelja Roberta Frasa u zatvoru uz drakonsku kaznu engleskog pravnog sustava, dok je Mick Jagger pušten na slobodu uz plaćanje kaucije. Rad je nastao kombiniranom likovnom tehnikom inspirirajući se fotografijom iz novina koja prikazuje Mick Jaggera i Roberta Frasa zaključani lisicama kako skrivaju lice pred novinarima. Richard Hamilton je također izradio omotnicu i postere za album grupe *The Beatles* pod nazivom *The White Album*. Svaki album je bio posebno numeriran što je omotnicama davalo originalan i zanimljiv izgled. Richard Hamilton je bio vrlo svestran umjetnik koji se bavio slikanjem, digitalnim printom, dizajniranjem, kao i fotografiranjem i na mnoge druge načine je pridonio svijetu pop arta i pop kulture. Veliki umjetnik imao je ispunjen život, a je preminuo 13. rujna 2011. godine, u 89. godini života.

Slika 16. My Marilyn, Richard Hamilton Slika 17. Swingeing London 67, Richard Hamilton

4. Pop art umjetnost širom svijeta

Pop art je nastao u Americi i Velikoj Britaniji, ali je bio rasprostranjen i brzo se razvio i u drugim dijelovima svijeta. Neki od poznatih pop art umjetnika stvarali su u Japanu, Italiji, Njemačkoj, Francuskoj i Španjolskoj.

4.1. Yayoi Kusama

Yayoi Kusama je japanska suvremena umjetnica koja je najpoznatija po svojim skulpturama i instalacijama, ali se također bavi slikanjem, performansom, modom, poezijom i drugim granama umjetnosti. Kusama se rodila 1929. godine u Matsumotu u Japanu. U djetinjstvu se već počela baviti slikanjem. Doživljavala je halucinacije u kojima su joj se često priviđale točkice koje su postale zaštitni znak njene umjetnosti. Točkice je primjenjivala u modnom izričaju, u svom slikarstvu kao i u svakom drugom segmentu njenog stvaralaštva. Obiteljski problemi i nesuglasice, te velika želja za umjetničkim izražavanjem su je odveli u Sjedinjene Američke Države, New York, gdje je i dalje razvijala svoju kreativnost. U njenoj ranijoj stvaralačkoj fazi su se istaknule *infinity net* slike. One su prikazivale tisuće sitnih točkica koje su opsesivno nanošene preko cijelog slikarskog platna, uključujući i rubove, kao da idu u beskonačnost. Ritmično i repetitivno nanošenje točkica stvara hipnotički učinak na promatrača, kao i autoricu. Njezine slike iz tog razdoblja su težile minimalizmu, ali njen rad ubrzo prelazi u pop art. Kusamini radovi postaju cijenjeni u visokoj umjetnosti New Yorka i izaže s najvećim imenima tog vremena. Opsesivna repeticija je i dalje ostala tema njenih skulptura i instalacija koje je počela izlagat 1960.-ih godina. U svojoj instalaciji *Infinity Mirror Room- Phalli's Field* (Slika 18.) iz 1965. godine spojila je osobine različitih umjetničkih pravaca kako bi postigla jednu cjelinu u kojoj se povezano sve ono što je obilježavalo 1960.-te godine. Falusni oblici izvedeni u mekanim materijalima su također bili čest motiv njezinih radova, jer se na taj način suočavala sa seksualnošću. Njezina instalacija je bila toliko intrigantna da je vodila promatrača u paralelni svijet. Yayoi Kusama svoje točkaste kompozicije, koje su s vremenom s površine platna prešle i na druge predmete, kao i na čitave ambijente postale najviše prepoznatljiva obilježja njenog rada. Iako se njezina djela često doživljavaju veselima i razigranima, ona su odraz njezinih psihičkih poteškoća i boli koju je liječila svojom umjetnošću. Kusama se 1973.

godine preselila natrag u Japan, od 1977. godine svojevrijedno živi u psihijatrijskoj klinici, a stvara sve do danas. Prema njenim riječima, njena umjetnost je njena terapija.

Slika 18. Infinity Mirror Room – Phalli's Field, Yayoi Kusama

4.2. Takashi Murakami

Takashi Murakami je japanski suvremeni umjetnik koji se rodio 1962. godine u Tokyu. Njegov rad se prožima kroz likovne umjetnosti poput slikarstva i skulpture, kao i komercijalne kao što su moda i animacija. On je poznat po svojoj vještini da estetiku japanske tradicionalne umjetnosti stavi u kontekst popularne kulture. Murakami je diplomirao slikarstvo u Tokyju 1986. godine, te doktorirao 1993. godine. Odselio se u New York, gdje je otkrio stvaralaštvo Andyja Warhola i zainteresirao se njegov umjetnički stil i animirane filmove Disneyja i Studio Ghibli. Njegov stil, nadahnut pop artom, koji je naglašavao dvodimenzionalne i upečatljive oblike, stvorio je novi umjetnički pokret koji se nazivao superflat. Murakami je povezo sličnosti plošne kompozicije japanskog slikarstva i simplificiranog stila anime i manga svijeta. Takashi Murakami je imao svoj zaštitni znak – Murakami cvijet. (Slika 19.) On je obilježio većinu njegovih umjetničkih dijela (platna, instalacije, skulpture), ali i najpoznatije brendove

svjetske mode kao što je Louis Vuitton, s kojim je surađivao 13 godina, kao i Off Whiteom i Marc Jacobsom. Njegov motiv su prepoznali i mnogi drugi dizajneri, kao i mnogi slavni pjevači kojeg su upotrebljavali u raznim animacijama, kao i na raznim predmetima. Takashi Murakami je i dan danas aktivan u svom radu i stvaralaštvu.

Slika 19. Flowers, Takashi Murakami

4.3. Romero Britto

Romero Britto, brazilski umjetnik, slikar, kipar i grafičar, rođen je 1963. godine u Brazilu. Kombinirao je elemente kubizma, pop arta i grafita u svojim djelima koristeći jarke boje i glasne uzorke koji su specifični za njegovo umjetničko stvaralaštvo. Njegov stil je vrlo topao i vedar i izaziva osjećaj optimizma. U početku je Britto koristio isključivo primarne boje, zatim je počeo dodavati pastelne i metalik boje, ali je uvijek bio dosljedan jarkim i vibrantnim bojama, što ukazuje na njegov pop art stil. Surađivao je s mnogim poznatim organizacijama, korporacijama i kompanijama, kao što su Mattel, Hasbro, Absolut Vodka, Evian, Coca-Cola, Disney, koje su koristile umjetnost kako bi dosegli što veći opseg publike. Njegova umjetnost je vrlo komercijalna i popularna širom svijeta, te njegovi karakteristični uzorci se nalaze na različitim uporabnim predmetima.

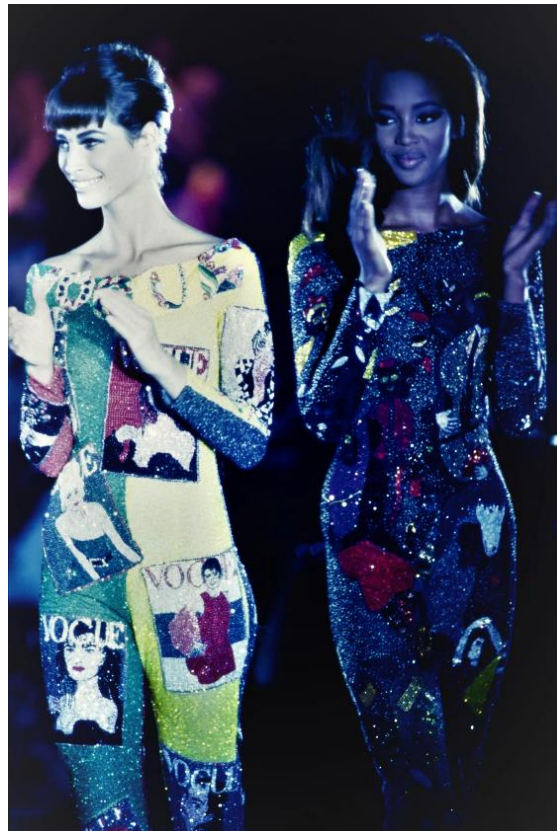
Slika 20. Romero Britto

5. Pop art i moda

Pop art je od svog samog početka, 50-ih godina, u SAD-u i Velikoj Britaniji, imao jaku vezu s modnim dizajnom. Nakon Drugog svjetskog rata stvara se novi svijet i novi sloj ljudi koji se okreće konzumerizmu, pop kulturi, poigravanju s nekada konvencionalnim predmetima i pojavama, pa tako Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Richard Hamilton i drugi promoviraju svoje radove putem umjetnosti koja duboko zadire u sve oblike života pa tako i modni dizajn. Tako Andy Warhol izrađuje haljinu s motivom Campbellove juhe, zvanu „The Souper Dress“ (Slika 21.), a motivi mnogih pop art umjetnika uskoro postaju zaštitni znak poznatih svjetskih modnih brendova. Poznati modni dizajneri, uključujući Mary Quant, Pierrea Cardina, Vivienne Westwood, Giannija Versacea, još više su popularizirali elemente pop arta na svojim modnim revijama organiziranim u najvećim svjetskim metropolama. Gianni Versace je bio jedan od svjetski poznatih dizajnera koji je zaslužan za pretvaranje svijeta mode u industriju koju pokreće suvremena kultura. To je postigao dizajnirajući kolekcije inspirirajući se filmom, slikarstvom i glazbom. Donio je jarke boje i znao je kombinirati raskošan i klasičan modni stil s izraženom dozom senzualnosti i zavodljivosti. Kao dizajner, Gianni Versace, je volio pomicati granice, tražiti uvijek originalno, novo, zanimljivo i izvan okvira. Versaceova ljubav prema suvremenoj umjetnosti bila je vidljiva u većini njegovih kolekcija, mnoge od njih sadržavale su grafike, pop art printove inspirirane Andyjem Warholom, posebno njegovu kolekciju proljeće/ljeto iz 1991. (Slika 22.) Kolekcija, koja se sada može nazvati i Pop kolekcija, bila je posvećena šezdesetim godinama kombiniranjem jarkih boja i upečatljivih uzoraka, kao i kričavog pop art printa koji je bio ukomponiran u cijelu kolekciju.

Slika 21. The Souper Dress, Andy Warhol 1966.

Slika 22. Gianni Versace, kolekcija proljeće/ljeto 1991.

Jeremy Scott, kreativni direktor modnog brenda Moschino, dizajnirao je maštovitu i zanimljivu modnu kolekciju inspiriranu najznačajnijim elementima pop arta koja se referirala na pop kulturu 90-ih godina. Kolekcija američkog modnog dizajnera, promovirajući razigrane motive koji su se odnosili na popularnu kulturu poput McDonaldsa, Barbie (Slika 23.), Looney Tunes, unijela je 'cheap and chic' estetiku u talijansku modnu kuću.

Slika 23. Moschino, proljeće 2015.

Veliki dizajner, Yves Saint Laurent, dizajnirao je kolekciju koja se zvala Mondrianova kolekcija 1965. godine. Kolekcija je bila posvećena radu nekoliko modernističkih umjetnika. Dio kolekcije se sastojao od šest haljina koje su bile inspirirane umjetničkim slikama Pieta Mondriana. (Slika 24.) Haljine su imale A siluetu, a bile su izrađene od vune i svile. Haljine su dizajnirane karakterističnim Mondrianovim stilom uporabe primarnih boja, crnih akcentnih linija i bijelih kvadrata. Jednostavan kroj i upečatljiv uzorak su postigli idealnu ravnotežu u dizajnu pružajući udobnost i eleganciju, koje označavaju stvaralaštvo Yves Saint Laurenta. Osim navedenih autora, modni dizajn inspiriran pop artom proširio se u najpoznatije modne kuće kao što su Calvin Klein, Dior, Louis Vuitton i mnoge druge. U vremenu jačanja konzumerizma, i uzdizanja filmskih i glazbenih zvijezda, moda nadahnuta pop artom postaje dio svakodnevice, a ne samo visoke mode.

Slika 24. Yves Saint Laurent, jesen/zima 1965.

6. Vlastita kolekcija inspirirana pop artom

Proučavajući i istražujući pop art pokret, inspirirana sam njegovim osnovnim elementima, a to su jarke i čiste boje, kontrast tekstura, optimizam i duhovitost. U modnoj kolekciji koju predstavljam ovim radom izražavala sam se kontrastom ploha, crta, boja i uzoraka da bi postigla efekt pop arta. Jarkim bojama dočarala sam optimizam i lepršavost modela poigravajući se različitim odnosima, kao što je komplementarnost i analognost boja. Materijali koji prevladavaju kroz kolekciju su većinom oni izražene strukture koji drže svoj oblik, dok ga drugi materijal, korišten u istom modelu, komplimentira sukobom ploha. Odnos šupljina i ploha u ovoj kolekciji izaziva osjećaj zaigranosti koji pop art kao pokret donosi. Siluete se kroz cijelu kolekciju izmjenjuju. Glavni elementi koji se prožimaju kroz cijelu kolekciju jest odnos boja, šupljina, oblika i materijala. Radovi su inspirirani cjelokupnim pop art pokretom, a posebno stvaralaštvom Roya Lichtensteina. Naročito me nadahnula *Ben Day* tehnika s kojom je točkicama naglasio strukturu stripa koji je interpretirao na svojim umjetničkim djelima. Modni dizajn, putem ove modne kolekcije, donosi oblikovanje vlastitih stavova i načina izražavanja vlastitog identiteta, afirmirajući popularnu kulturu i pokret pop art.

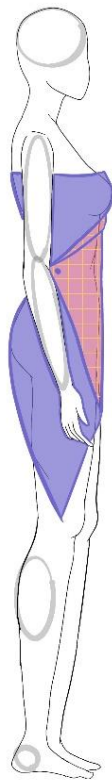
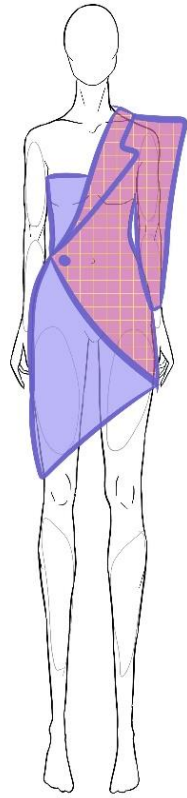

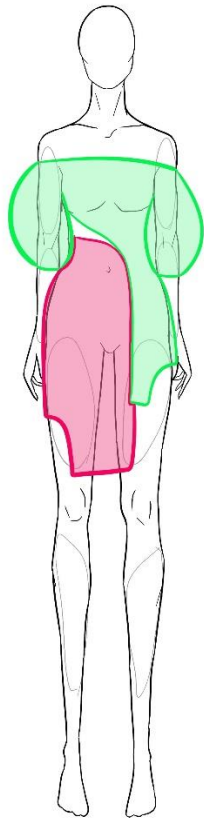

7. Zaključak

Pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća, u Velikoj Britaniji i SAD-u, stvaraju najveća imena pop art pokreta: Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg, Eduardo Paolozzi itd. Pop art umjetnost zahvaća sve sfere ljudskog života, bazirajući se na jačanju poslijeratne industrijske proizvodnje i njene komercijalizacije. Umjetnici pop arta poigravaju se s reklamnim naslovima, strip kulturom, popularnim brendovima unoseći ih kao motive svojih slika, skulptura, instalacija. Pop art sa svojim stilskim elementima donosi duhovitost, ležernost, optimizam. Kao takav postaje izuzetno privlačan modnim dizajnerima koji koriste elemente pop arta u svojim kreacijama unoseći intenzivne i čiste boje, razigranost, te na neki način oslobađa zatomljenu kreativnost nakon Drugog svjetskog rata. Predmeti masovne proizvodnje postaju objekti visoke umjetnosti, kao i visoke mode.

8. Literatura

1. pop-art. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (2021) <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49453> Pristupljeno 2. 9. 2022.
2. Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Pop art". *Encyclopedia Britannica*, (2022), <https://www.britannica.com/art/Pop-art>. Pristupljeno 31.8.2022.
3. Lucie-Smith E.: *Umjetnost danas: od apstraktnog ekspresionizma do hiperrealizma*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb (1978)
4. Souter A., Nichols K. :British Pop Art Movement Overview and Analysis. TheArtStory.org (2016), <https://www.theartstory.org/movement/british-pop-art/> Pristupljeno 31.8.2022.
5. Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Andy Warhol". *Encyclopedia Britannica*, (2022), <https://www.britannica.com/biography/Andy-Warhol>. Pristupljeno 2.9.2022.
6. Delson S.: Andy Warhol's Soup Can Paintings: What They Mean and Why They Became a Sensation, *History*, (2020), <https://www.history.com/news/andy-warhol-1962-soup-can-paintings-meaning-reaction>. Pristupljeno 31.8.2022.
7. National Gallery of Art, "Look Mickey, Roy Lichtenstein". <https://www.nga.gov/collection/highlights/lichtenstein-look-mickey.html> Pristupljeno 31.8.2022.
8. Gallery label: Roy Lichtenstein, *Brushstroke*, Tate (2008), <https://www.tate.org.uk/art/artworks/lichtenstein-brushstroke-p07354>. Pristupljeno 31.8.2022.
9. Haring, *The Keith Haring Foundation* :Bio, The Keith Haring Foundation, <https://www.haring.com/!/about-haring/bio> Pristupljeno 31.8.2022.
10. Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Claes Oldenburg". *Encyclopedia Britannica*, 18 Jul. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Claes-Oldenburg>. Pristupljeno 31.8.2022.
11. C. A.: Claes Oldenburg, *AEEP 1600*, (2021) https://aaep1600.osu.edu/book/07_Oldenberg.php Pristupljeno 31.8.2022.
12. Riggs T.: Richard Hamilton, Tate (1997), <https://www.tate.org.uk/art/artists/richard-hamilton-1244> Pristupljeno 31.8.2022.
13. Manchester E.: Just what was it that made yesterday's homes so different, so appealing? , Tate (2007), <https://www.tate.org.uk/art/artworks/hamilton-just-what-was-it-that-made-yesterdays-homes-so-different-so-appealing-upgrade-p20271> Pristupljeno 31.8.2022.

14. Cole R.: Yayoi Kusama. Encyclopedia Britannica (2022),
<https://www.britannica.com/biography/Yayoi-Kusama>. Pristupljeno 31.8.2022.
15. Applin J.: Yayoi Kusama: Infinity Mirror Room - Phalli's Field, Afterall,
<https://www.afterall.org/book/yayoi-kusama-infinity-mirror-room-phalli-s-field>
Pristupljeno 31.8.2022.
16. Naka K.: Takashi Murakami. Encyclopedia Britannica (2022)
<https://www.britannica.com/biography/Murakami-Takashi>. Pristupljeno 31.8.2022.

9. Popis slika:

1. <https://revolverwarholgallery.com/60-years-of-andy-warhols-campbells-soup/>
Pristupljeno 31.8.2022.
2. <https://www.moma.org/collection/works/61240> Pristupljeno 31.8.2022.
3. <https://philamuseum.org/collection/object/87487> Pristupljeno 31.8.2022.
4. <https://www.nga.gov/collection/highlights/lichtenstein-look-mickey.html> Pristupljeno 31.8.2022.
5. https://en.wikipedia.org/wiki/I_Can_See_the_Whole_Room...and_There%27s_Nobody_in_It! Pristupljeno 31.8.2022.
6. <https://www.tate.org.uk/art/artworks/lichtenstein-whaam-t00897> Pristupljeno 31.8.2022.
7. https://www.moma.org/learn/moma_learning/lichtenstein-drowning-girl-1963/
Pristupljeno 31.8.2022.
8. <https://www.museoreinasofia.es/en/collection/artwork/brushstroke> Pristupljeno 31.8.2022.
9. https://www.artspace.com/magazine/art_101/on_the_wall/have-you-seen-all-5-of-keith-harings-murals-in-nyc-55370 Pristupljeno 31.8.2022.
10. <https://walkerart.org/collections/artworks/spoonbridge-and-cherry> Pristupljeno 31.8.2022.
11. <http://oldenburgvanbruggen.com/largescaleprojects/droppedcone-02.htm> Pristupljeno 31.8.2022.
12. <http://oldenburgvanbruggen.com/largescaleprojects/tumblingtacks-01.htm> Pristupljeno 31.8.2022.
13. <https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/129855> Pristupljeno 31.8.2022.
14. <https://www.sartle.com/artwork/master-of-the-universe-eduardo-luigi-paolozzi>
Pristupljeno 31.8.2022.
15. <https://smarthistory.org/richard-hamilton-just-what-is-it/> Pristupljeno 31.8.2022.
16. <https://www.tate.org.uk/art/artworks/hamilton-my-marilyn-p04251> Pristupljeno 31.8.2022.
17. <https://www.tate.org.uk/art/artworks/hamilton-swingeing-london-67-f-t01144>
Pristupljeno 31.8.2022.
18. <https://hirshhorn.si.edu/kusama/infinity-rooms/> Pristupljeno 31.8.2022.
19. <https://www.wikiart.org/en/takashi-murakami/flowers-2002> Pristupljeno 31.8.2022.
20. <https://imitatmodern.com/romero-britto-who-is-romero-britto-and-what-you-need-to-know-about-his-art/> Pristupljeno 31.8.2022.
21. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/79778> Pristupljeno 31.8.2022.

22. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1991-ready-to-wear/versace> Pristupljeno 31.8.2022.
23. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2015-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection#2> Pristupljeno 31.8.2022.
24. <https://museeyslparis.com/en/stories/la-revolution-mondrian> Pristupljeno 31.8.2022.